Regionálna reakcia na utečencov vzhľadom na situáciu na Ukrajine

STRUČNÝ PREHĽAD O RODOVEJ ROVNOSTI: PRÍLEŽITOSTI NA ŽIVOBYTIE A ZABEZPEČENIE PRÍSTUPU K PRÁCI PRE UTEČENCOV Z UKRAJINY V SUSEDNÝCH KRAJINÁCH

Regionálna pracovná skupina pre rodovú rovnosť v reakcii na situáciu na Ukrajine, máj 2023

Cieľom tohto stručného prehľadu, ktorý bol vypracovaný pod záštitou OSN Ženy v spolupráci s International a Medzinárodnou organizáciou práce, Organizáciou OSN pre výživu a poľnohospodárstvo, a CARE International, je poskytnúť analýzu možností prístupu k práci a príležitostí na živobytie pre utečencov z Ukrajiny ako aj súvisiacich rodových vplyvov na ich životy. Na základe zberu primárnych a sekundárnych údajov sa tieto vplyvy skúmajú v krajinách susediacich s Ukrajinou, ktoré prijímajú utečencov, konkrétne v Maďarsku, Moldavsku, Poľsku, Rumunsku a na Slovensku. Keďže témy tohto stručného prehľadu do značnej miery nadväzujú na témy, ktorými sa zaoberala Regionálna pracovná skupina pre rodovú rovnosť v rámci rodovej analýzy ruskej celoplošnej inváze na Ukrajinu, uvádzajú sa tie isté hostiteľské krajiny.[i] Situácia vnútorne vysídlených osôb na Ukrajine však presahuje rámec tejto analýzy keďže si vyžaduje samostatné skúmanie dynamiky a výziev na Ukrajine. Vzhľadom na rýchly vývoj situácie utečencov z Ukrajiny je v tomto stručnom prehľade zahrnutý len vývoj do apríla 2023. Celkovo je tento stručný prehľad určený pre osoby s rozhodovacími právomocami v rámci organizácií, štátov, tvorcov politík, súkromného sektora a darcov v oblasti humanitárnej a rozvojovej politiky.

POZADIE

Po ruskej inváziu na Ukrajinu vo februári 2022 bolo podľa odhadov 13 miliónov ľudí na Ukrajine nútených opustiť svoje domovy, pričom viac ako 5 miliónov ľudí bolo vnútorne vysídlených a z viac ako 8 miliónov ľudí sa stali utečenci.[ii] V reakcii na to sa Európska únia urýchlene rozhodla poskytnúť ľuďom prichádzajúcim z Ukrajiny dočasné útočisko (dočasnú ochranu) v celej EÚ.[iii]

Smernica EÚ o dočasnej ochrane, (TPD) (smernica 2001/55/ES) umožňuje členským štátom EÚ rýchlo postupovať pri poskytovaní ochrany a práv ľuďom, ktorí potrebujú okamžitú ochranu, a zabrániť preťaženiu vnútroštátnych azylových systémov v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb. Rozhodnutie EÚ o poskytnutí dočasnej ochrany a príslušná smernica sa považujú za najvhodnejší nástroj za súčasných výnimočných okolností.[iv] Výnimočnou je aj skutočnosť, že od 1. marca 2023 poskytuje dočasnú ochranu utečencom z Ukrajiny už aj vláda Moldavskej republiky, napriek tomu, že ešte nepristúpila k EÚ.[v] K februáru 2023 o dočasnú ochranu v Európe požiadalo viac ako 4,8 milióna utečencov z Ukrajiny.[vi] Iniciatíva vyššie uvedenej smernice poukazuje na vplyv úspešnej spolupráce, výmeny informácií, a harmonizovaných práv medzi členskými štátmi.[vii]

PROFIL UTEČENCOV Z UKRAJINY V SKRATKE

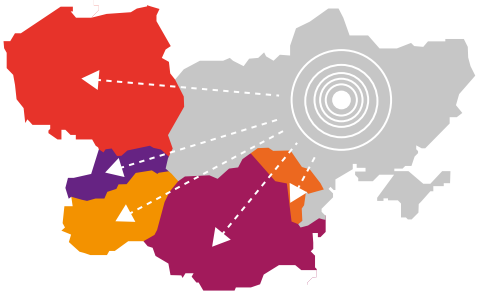

1: VÄČŠINU UTEČENCOV Z UKRAJINY TVORIA ŽENY A DETI

90% **UTEČENCOV Z UKRAJINY TVORIA ŽENY A DETI.**[viii]

84%
utečencov z Ukrajiny v **MAĎARSKU** tvoria ženy a deti.[ix]

83%
utečencov z Ukrajiny v **MOLDAVSKU** tvoria ženy a deti.[x]

87%
utečencov z Ukrajiny v **POĽSKU** tvoria ženy a deti.[xi]

77%
utečencov z Ukrajiny v **RUMUNSKU** tvoria ženy a deti.[xii]

83%
utečencov z Ukrajiny na **SLOVENSKU** tvoria ženy a deti.[xiii]

2: PODIEL UTEČENCOV Z UKRAJINY V RÔZNYCH VEKOVÝCH SKUPINÁCH

Približne **polovica** utečencov z Ukrajiny v susedných krajinách EÚ je vo veku 0-19 rokov.[xvi]

85%
dospelých utečencov tvoria ženy.[xv]

2.75 milióna
utečencov je v produktívnom veku.[xvi]

3: PROFESIONÁLNY PROFIL UTEČENCOV Z UKRAJINY PRED ODCHODOM Z UKRAJINY [xvii]

Približne **63%** respondentov bolo predtým zamestnaných.

Väčšina z nich pracovala na **plný úväzok.**

Približne **1 z 5** respondentov pôsobil ako **samostatne zárobkovo činná osoba** alebo **podnikateľ.**

4: VZDELANIE A ODBORNÁ PRÍPRAVA UTEČENCOV Z UKRAJINY PODĽA PRIESKUMU ZÁMEROV UNHCR (ÚRAD VYSOKÉHO KOMISÁRA ORGANIZÁCIE SPOJENÝCH NÁRODOV PRE UTEČENCOV) (AUGUST-SEPTEMBER 2022) [xviii]

Čo sa týka žien,

15%
respondentiek pracovalo v oblasti **školstva.**

13%
respondentiek pracovalo v oblasti **odborných administratívnych služieb.**

8%
respondentiek pracovalo v oblasti **zdravotníckych a sociálnych služieb.**

7%
respondentiek pracovalo v oblasti **ubytovacích a stravovacích služieb.**

Čo sa týka žien, **magisterský titul** má
43%
respondentiek.

20%
respondentiek má ukončené **technické vzdelanie alebo odbornú prípravu.**

35%
respondentov.

Technické vzdelanie alebo odbornú prípravu má
17%
respondentov.[xix]

5: FINANČNÉ ZAČLENENIE A PRÍSTUP ŽIEN K FINANČNÝM SLUŽBÁM PRED INVÁZIOU NA UKRAJINU [xx]

V roku 2021, **digitálne platby uskutočňovalo alebo prijímalo** **78%** žien.

Vlastníctvo účtu u žien vo veku 15 rokov a viac zvýšilo z **39%** na **81%**

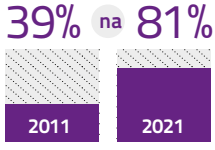

V roku 2021 **68%** ukrajinských žien vlastnilo debetnú alebo kreditnú kartu v porovnaní s **38%** **v roku 2011.**

Pred ruskou celoplošnou inváziou na Ukrajinu mali ženy na Ukrajine vysokú úroveň finančného začlenenia a prístupu k finančným službám a to na úrovni ostatných krajín v Európe.[xxi]

Hoci sú tieto čísla užitočné pre pochopenie celkového pohybu utečencov, je dôležité poznamenať, že v skúmaných krajinách je **zásadný nedostatok včasných, ľahko dostupných a priebežne aktualizovaných údajov o vysídľovaní, členených podľa pohlavia, veku, etnickej príslušnosti, zdravotného postihnutia a akejkoľvek inej relevantnej kategórie prierezového charakteru.** Ako sa ďalej uvádza v tomto stručnom prehľade, čelia utečenkyne – ženy a dievčatá – špecifickým výzvam a majú špecifické potreby a to z viacerých dôvodov súčasne, vrátane rodových faktorov. Na účinné riešenie týchto potrieb a výziev sú kľúčové kontextovo špecifické, prierezové a rodovo členené údaje o tokoch utečencov. Rovnako sú neoddeliteľnou súčasťou účinnej reakcie členené údaje o podmienkach utečencov v hostiteľských krajinách.

ZISTENIA

Zistenia zdôraznené v nasledujúcich častiach sú výsledkom preskúmania sekundárnych údajov a procesu overovania zo strany kľúčových informátorov.[1] Konkrétne sa skúmali skúmali údaje o prístupe na trh práce, výzvach súvisiacich so zamestnanosťou a príležitostiach, schopnostiach a zručnostiach utečencov z Ukrajiny z rodového hľadiska, a to rok po začatí ruskej invázie.

Odborná kvalifikácia a pracovné príležitosti

Hoci viac ako tretina utečencov z Ukrajiny v súčasnosti pracuje, väčšina z nich je zamestnaná na nižšej úrovni ako predtým na Ukrajine, pričom k nedostatočnému využitiu pracovnej sily dochádza častejšie u žien ako mužov.[xxii] Podľa prieskumu, ktorý uskutočnila Agentúra EÚ pre základné práva, sú utečenci z Ukrajiny v súčasnosti zamestnaní na nižšej úrovni, ako je ich vzdelanie a kvalifikácia.[xxiii] Z prieskumu vyplýva, že nedostatočné využitie pracovnej sily bolo častejšie u žien (51 %) ako u mužov (39 %).[xxiv] Napríklad v **Poľsku** podľa údajov poľského Ministerstva rodiny a sociálnej politiky pracovala ku koncu apríla 2023 približne polovica utečencov v zamestnaní, kde vykonávali nekvalifikovanú alebo nízko kvalifikovanú prácu.[xxv]

Ako sa uvádza ďalej v tomto stručnom prehľade, súvisí to s viacerými faktormi. Po prvé, pre regulovanú a neregulovanú prácu v **Maďarsku** a **Rumunsku,** a pre regulovanú prácu v **Moldavsku** a na **Slovensku,** je potrebné mať odbornú kvalifikáciu, ktorá umožňuje pracovať v určitej oblasti a ktorá je overená ako platná na Ukrajine, alebo mať aspoň jej alternatívny ekvivalent.[xxvi] Tieto dokumentačné prekážky môžu podnietiť utečencov, aby vykonávali neregulovanú alebo nízko kvalifikovanú prácu, v kombinácii s ďalšími faktormi, ako sú povinnosti súvisiace so starostlivosťou o deti a iné povinnosti spojené so starostlivosťou.[xxvii] Ako sa uvádza v Rozhovore s kľúčovými informátormi vedeného so zástupcami moldavskej organizácie občianskej spoločnosti, požiadavku na dokumentáciu je obzvlášť ťažké splniť. Je to z dôvodu, že mnohé úrady verejnej správy v rámci Ukrajiny vydávajúce takéto dokumenty, už nefungujú, a aj z dôvodu, že pred inváziou niektorí utečenci vykonávali určité funkcie, napríklad manažérov spoločností, bez formálneho osvedčenia alebo zmluvy.[xxviii] Okrem toho bolo aj samotné uznanie odbornej kvalifikácie často označované utečencami z Ukrainy za problematické.[xxix]

Ďalším kľúčovým rozmerom týkajúcim sa zamestnanosti, na ktorý bolo poukázané v Rozhovore s kľúčovými informátormi vedeného so zástupcami moldavských a slovenských organizácií občianskej spoločnosti, je skutočnosť, že utečenci si nie sú istí, ako dlho zostanú v hostiteľskej krajine.[xxx] To nielenže obmedzuje ich zamestnateľnosť, ale často ich vedie aj k hľadaniu práce, ktorá je flexibilná z hľadiska záväzkov.[xxxi] Zvyčajne ide o menej kvalifikované práce, ako je predaj a sezónne práce. Zamestnávatelia sa navyše môžu zdráhať zamestnať utečencov z Ukrajiny krátkodobo a bez toho, aby presne vedeli ako dlho v danej v krajine zostanú.[xxxii]

Podiel žien a mužov identifikujúcich ako nedostatočne zamestnaných

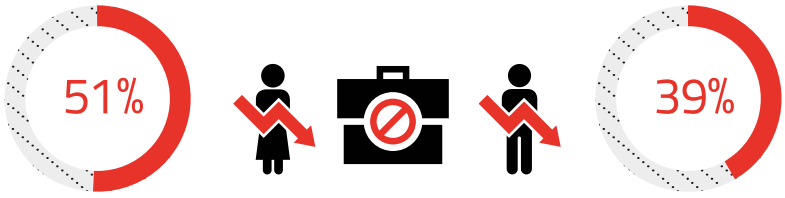

[1] Kľúčovými informátormi boli zástupcovia z Centra pre rodovú rovnosť v Moldavsku, Centra pre politiku, iniciatívy a výskum - PLATFORMA a organizácie občianskej spoločnosti so sídlom na Slovensku, ktorá si želala zostať v anonymite.

Napriek úsiliu je jazyk naďalej prekážkou

Od začatia ruskej celoplošnej invázie na Ukrajinu mimovládne organizácie, organizácie občianskej spoločnosti a vlády v hostiteľských krajinách vynakladajú dôsledné úsilie v ponúkaní jazykových kurzov utečencom z Ukrajiny v rámci iniciatívy na pomoc utečencom pri integrácii do hostiteľskej spoločnosti. Napriek tomu jazyk zostáva pre utečencov z Ukrajiny pri hľadaní zamestnania významnou prekážkou. Významnosť jazykovej bariéry závisí aj od času potrebného na naučenie sa nového jazyka a neistota, ktorej mnohí utečenci z Ukrajiny čelia, pokiaľ ide o to, ako dlho zostanú v hostiteľskej krajine, ako aj od ďalších faktorov.

Jazyk je utečencami z Ukrajiny najčastejšie uvádzanou prekážkou zamestnania podľa nedávnej správy UNHCR.[xxxiii] Jazyk uviedlo ako prekážku zamestnania 57 % žien a 67 % mužov, ktorí vyplnili Prieskum zámerov UNHCR (UNHCR Intentions Survey) (august – september 2022) v **Rumunsku,** a 39 % žien a 14 % mužov v **Moldavsku.**[xxxiv] Podobne ako prekážku zamestnania uviedlo jazyk 53 % žien a 63 % mužov na **Slovensku** a 44 % žien v **Poľsku.**[xxxv] Z najnovšieho Posúdenia potrieb vo viacerých oblastiach (Multi-Sectoral Needs Assessment) zo strany UNHCR a Medzinárodnej organizácie pre migráciu (IOM) v Maďarsku vyplynulo, že ide o najväčšiu prekážku pre ženy a mužov v Maďarsku, ktorú uviedlo 40 % respondentov.[xxxvi] Z rozhovoru s kľúčovými informátormi vedeného so zástupcami organizácií občianskej spoločnosti na Slovensku a v **Moldavsku** vyplýva, že znalosť úradného jazyka hostiteľskej krajiny, popri rozhodnutí zostať v hostiteľskej krajine dlhšie obdobie, sú kľúčovými faktormi, ktoré umožňujú utečencom z Ukrajiny nájsť si prácu.[xxxvii]

Nerovnosť v práci v oblasti starostlivosti pre ženy

Hodiny týždenne strávené neplatenou prácou

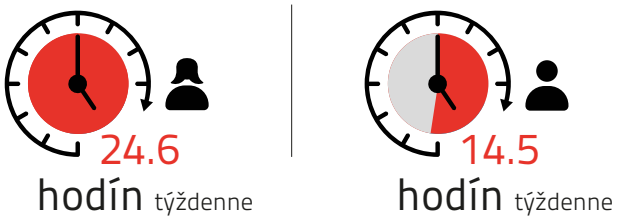

Ešte pred ruskou celoplošnou inváziou na Ukrajinu vykonávali ženy dvakrát až takmer trikrát viac neplatenej práce v oblasti starostlivosti a práce v domácnosti ako muži, pričom podľa správy vypracovanej zo strany OSN Ženy a CARE ženy strávili takouto prácou 24,6 hodiny týždenne v porovnaní s mužmi, ktorí jej venovali 14,5 hodiny.[xxxviii] Aj na Ukrajine sa objem neplatenej práce, ktorá zahŕňa prácu v oblasti starostlivosti, prácu v domácnosti a dobrovoľnícku prácu, zvýšil u mužov ako u aj žien, keďže sociálne, lekárske, vzdelávacie služby a služby starostlivosti o deti sú narušené celoplošnou inváziou.[xxxix] Zvýšený rozsah práce v oblasti starostlivosti a práce v domácnosti, najmä pre ženy, je rovnako výrazný medzi utečencami, ktorí opustili Ukrajinu. Svedčí o tom skutočnosť vyplývajúca z Prieskumu zámerov UNHCR (august - september 2022) o tom, že od úteku z Ukrajiny sa zvýšil podiel žien, ktoré sa v prieskume označili predovšetkým ako osoby starajúce sa o nezaopatrené osoby, ako nezamestnané osoby alebo osoby vykonávajúce iné činnosti mimo formálneho zamestnania.[xl]

Nerovnosť v neplatenej starostlivosti je hlavnou prekážkou pri presadzovaní ekonomickej spravodlivosti a práv žien a dievčat. Obmedzuje to možnosti žien a dievčat vykonávať platenú prácu a vzdelávať sa, ako aj zastávať vedúce pozície v politike a komunite, a môže to mať negatívny vplyv aj na duševné zdravie.[xli] Spomedzi žien, ktoré vyplnili Prieskum zámerov UNHCR (august - september 2022) a označili sa ako nezamestnané, uviedlo nedostatočný prístup k službám starostlivosti o deti ako prekážku pri získavaní zamestnania 8 % žien v **Moldavsku,** 5 % žien v **Rumunsku,** 14 % v **Poľsku** a 9 % na **Slovensku.**[xlii] Pritom v najnovšom Posúdení potrieb vo viacerých oblastiach vykonaného zo strany UNHCR a IOM tento nedostatočný prístup uviedlo ako prekážku 35 percent žien v Maďarsku.[xliii]

Podiel žien, ktoré to identifikujú nedostatočný prístup k starostlivosti o deti je prekážkou pri hľadaní práce

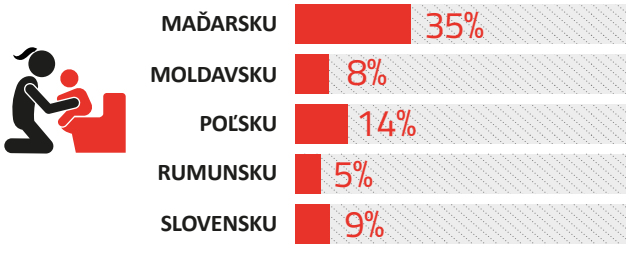

Počet detí zapísaných do škôl

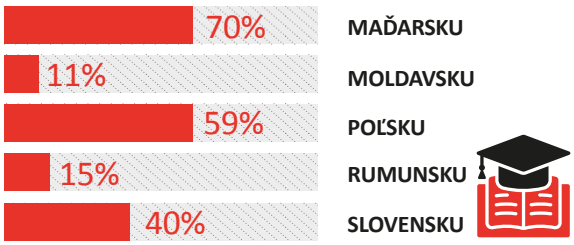

Nerovnosť v práci v oblasti starostlivosti, ktorá bráni utečenkyniam v hľadaní zamestnania, má viacero aspektov. Ako uviedli utečenkyne z Ukrajiny v **Maďarsku a Poľsku,** starostlivosť o deti, najmä o deti s osobitnými potrebami, môže spôsobiť a prehĺbiť psychické ťažkosti.[xlv] Prístup k službám starostlivosti o deti môže byť ťažký aj v prípade, že dieťa nedosahuje školský vek alebo je zapísané do diaľkového štúdia na Ukrajine. Absencia možností starostlivosti o deti bola na **Slovensku** problémom už pred príchodom utečencov. Po ruskej celoplošnej invázii na Ukrajinu sa ešte zhoršila, čo následne predstavuje ďalšiu prekážku v zamestnávaní utečencov s povinnosťami starostlivosti o deti.[xlvi] Vlády v uvedených krajinách vo všeobecnosti zaručujú prístup k vzdelaniu všetkým deťom utečencov. Podľa Prieskumu zámerov UNHCR (august - september 2022) 11 % respondentov v **Moldavsku,** 40 % na **Slovensku** a 15 % v **Rumunsku** má svoje deti zapísané do školy.[xlvi] Medzitým je zapísaných do školy 59 % detí v **Poľsku**[xlvii] a 7 z 10 detí v **Maďarsku.**[xlviii] Okrem toho 75 % respondentov v **Moldavsku,** 84 % na Slovensku a 85 % v **Rumunsku** uviedlo, že deti sú zapísané na nejakú formu dištančného vzdelávania z Ukrajiny.[xlix] To znamená, že na tento čas matky možno nemôžu nechať svoje deti v bezpečnom prostredí, v ktorom by študovali dištančne, čo sťažuje hľadanie zamestnania. To môže byť ďalším dôvodom pre utečenkyne z Ukrajiny, aby si hľadali flexibilnú prácu len na čiastočný úväzok. Zvyčajne to znamená, že robia menej kvalifikovanú prácu.

Hoci sa Ukrajinci v hromadných ubytovacích zariadeniach často snažia ponúkať si starostlivosť o deti medzi sebou, napríklad na **Slovensku,** tieto snahy však nie sú dostatočne rozšírené na to, aby plne riešili nerovnosť v neplatenej práci v oblasti starostlivosti, ktorej čelia ženy.[l] Ženy čelia ďalším komplikáciám ak majú deti so zdravotným postihnutím. Na ilustráciu, v **Rumunsku** síce môžu utečenci z Ukrajiny požiadať o osobitnú podporu pre deti so zdravotným postihnutím,[li] procesy podávania žiadostí a ich posudzovania sú však zdĺhavé, čo odrádza utečencov, ktorí sa chcú vrátiť na Ukrajinu, od podávania žiadostí.[lii]

Dopad starostlivosti o deti na ženy pri hľadaní práce komplikujú aj spoločenské očakávania a rodové normy týkajúce sa materstva a práce. Podľa správy OSN Ženy z roku 2022 „stereotypy dobrej matky“ nútia ženy, počas predškolského veku ich detí, aby zostali v domácnosti, čo znižuje ich účasť na pracovnom trhu.[liii] Zo správy vyplýva, že 65 % mužských respondentov na Ukrajine a v ďalších krajinách v regióne súhlasí s tým, že pre deti v predškolskom veku je lepšie ak ich matka nepracuje. S týmto názorom súhlasilo 55 % respondentiek. Okrem toho, nedávne prieskumy pracovných síl potvrdzujú zistenie, že rodové rozdiely v účasti na trhu práce bývajú väčšie, ak sú v domácnosti malé deti.[liv] V štúdii vypracovanej zo strany UNHCR a iniciatívy REACH z augusta a septembra 2022 sa zistilo, že tri najčastejšie uvádzané dôvody, prečo utečenci v **Poľsku** nepracujú, boli starostlivosť o dieťa (24 %), žiadna práca nebola k dispozícii (22 %) a respondentky boli na materskej dovolenke (16 %).[lv]

Počet osôb so zdravotným postihnutím v domácnosti

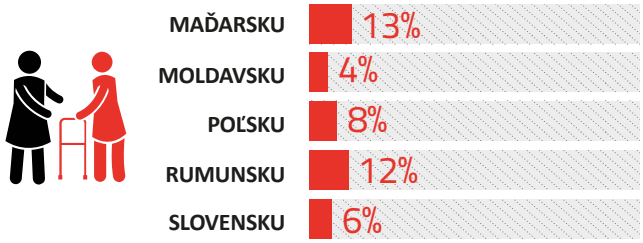

Hoci je k dispozícii menej výskumov zameraných hlavne na súvislosť medzi nerovnosťou v práci v oblasti starostlivosti a príležitosťami na živobytie v domácnostiach so staršími ľuďmi a ľuďmi so zdravotným postihnutím, môže existovať podobná dynamika závislosti, ktorá bráni ženám samoživiteľkám v hľadaní zamestnania. Z Posúdenia potrieb vo viacerých oblastiach vykonaného zo strany UNCHR vyplynulo, že u respondentov ako členov domácnosti mala aspoň jedna osoba v domácnosti má zdravotné postihnutie u 4 % členov rodín **Moldavsku,**[lvi] 6 % respondentov na **Slovensku,**[lvii] 13 % respondentov v **Maďarsku,**[lviii] 8 % členov domácností v **Poľsku,**[lix] a 12 % členov domácnostív **Rumunsku;**[lx] pričom spravidla veľkú časť tejto skupiny tvoria osoby staršie ako 60 rokov.

Práca v oblasti starostlivosti v domácnostiach so zdravotne postihnutými a staršími ľuďmi, ktorí potrebujú aistenciu, môže predstavovať zodpovednosť na plný úväzok. Následne to môže osobám poskytujúcim staroslivosť, často ženám, brániť v hľadaní plateného zamestnania. Okrem toho v domácnostiach s aspoň jednou osobou so zdravotným postihnutím alebo staršou osobou môžu vzniknúť dodatočné výdavky na starostlivosť, ktoré zvyšujú stres a zároveň zhoršujú finančnú odolnosť.

Prekážky v prístupe k príležitostiam na živobytie a pracovným príležitostiam zvyšujú riziká v oblasti ochrany a riziká rodovo motivovaného násilia

Nedostatočný prístup k informáciám o príležitostiach na živobytie, nedostatočná podpora v oblasti služieb starostlivosti o deti, chýbajúce osobné doklady, jazyková bariéra, ako aj iné faktory, zvyšujú riziká v oblasti ochrany utečencov z Ukrajiny v susedných krajinách. Okolnosti, ako napríklad nezamestnanosť, neformálna práca a rozdiely v odmeňovaní mužov a žien v susedných krajinách, predstavovali prekážky pre utečencov pri hľadaní a udržiavaní bezpečného a dôstojného živobytia už pred ruskou celoplošnou inváziou na Ukrajinu. Pre utečencov u Ukrajiny, najmä pre ženy, sa k týmto okolnostiam pridržujú ich zraniteľnosť voči rôznym formám ubližovania a zneužívania, ako je obchodovanie s ľuďmi, pracovné vykorisťovanie, a rodovo motivované násilie vrátane sexuálneho vykorisťovania. Niektoré skupiny sú voči týmto rizikám zraniteľnejšie ako iné, vrátane, okrem iného, utečenov z Ukrajiny bez osobných dokladov, rómskych komunít, osôb LGBTQIA+, osamelých žien a matiek samoživiteliek, ktoré nemajú prístup k službám starostlivosti o deti a/alebo žien, ktoré sa starajú o členov rodiny, ako aj vrátane detí (prichádzajúcich bez sprievodu), osôb so zdravotným postihnutím a osôb žijúcich vo vidieckych oblastiach.[lxi]

Z Posúdenia potrieb vo viacerých oblastiach, ktorý uskutočnili UNHCR a IOM v novembri 2022 so zameraním na **Maďarsko,** vyplynulo, že **nedostatočný prístup k informáciám o pracovných príležitostiach a službách na trhu práce** bol uvedený ako jeden z hlavných problémov, ktorému čelí 49 % respondentov.[lxii] Nedostatok informácií **obmedzuje utečencov z Ukrajiny na úzky okruh nízko platenej a nelegálnej práce,** ktorá bola vo viacerých prípadoch priamo označená za pracovné vykorisťovanie, za prácu bez zmluvy alebo bez odvodov do sociálneho zabezpečenia.[lxiii] Okrem toho, keďže väčšina informácií o pracovných príležitostiach je prístupná prostredníctvom platforiem sociálnych médií, ako sú Facebook a Telegram, chýba dohľad nad dodržiavaním pracovných predpisov, čo vystavuje utečencov ďalšiemu riziku pracovného vykorisťovania.[lxiv] Podobne aj v **Rumunsku** a Moldavsku sa objavili správy o pracovnom vykorisťovaní, keď utečenci z Ukrajiny dostávali nižšiu mzdu a museli pracovať dlhšie. Riziko pracovného vykorisťovania súvisí aj s jazykovou bariérou, keďže zmluvy často nie sú preložené do ukrajinčiny a napríklad v Rumunsku mnohí inšpektori práce nehovoria tým istým jazykom ako utečenci z Ukrajiny, čo sťažuje nahlasovanie a identifikáciu prípadov zneužívania.[lxv]

Nedostatok finančných prostriedkov ovplyvňuje prístup utečencov z Ukrajiny k bezpečnému ubytovaniu a potravinám a zvyšuje riziko vykorisťovania. Podľa nedávneho prieskumu Nórskej rady pre utečencov až 68 % utečencov v **Poľsku, Rumunsku a Moldavsku** uviedlo, že nie sú schopní pokrývať svoje základné potreby, ako sú náklady na potraviny, vodu, ošatenie, ubytovanie a zdravotnú starostlivosť,[lxvi] pričom v prípade Rómov z Ukrajiny v **Moldavsku** sa toto číslo zvyšuje na 100 %. V situácii, keď utečenci nie sú schopní pokryť svoje základné potreby, bolo v **Maďarsku** a **Poľsku**[lxvii] hlásené pracovné vykorisťovanie a iné formy zneužívania výmenou za poskytnutie súkromného ubytovania. Medzitým boli v prípade tých, ktorí bývajú v hromadných ubytovacích zariadeniach, hlásené rôzne formy vykorisťovania a zneužívania, okrem iného vrátane vonkajšieho dohľadu, potenciálne škodlivých zásahov, preplnenosti a neposkytnutia nepretržitého prístupu do ubytovacích centier.[lxviii]

Vládne politiky vrátane neuznávania ukrajinských diplomov môžu zhoršiť existujúce problémy utečencov s pokrytím ich základných potrieb. Na ilustráciu, medzi prekážky **na Slovensku** patrí nutnosť získať pracovné povolenie, čo je zdĺhavý proces.[lxix] Táto problém podnikať spolu s ťažkosťami so zamestnaním sa na **Slovensku** tak môžu zhoršiť problémy, ktorým utečenci z Ukrajiny často čelia pri zabezpečovaní svojich základných životných potrieb.

Uvedené prekážky môžu dostávať utečencov z Ukrajiny do zraniteľnej situácie, a to najmä ženy, čo môže viesť k negatívnym mechanizmom vyrovnávania sa so vzniknutou situáciou. **Ženy môžu s väčšou pravdepodobnosťou pracovať v neformálnom sektore vrátane vykorisťovateľských foriem práce, ako je práca v domácnosti, sexuálna práca alebo pornografia,**[lxx] alebo obchodovanie s ľuďmi.[lxxi] Okrem toho existuje **nedostatočná informovanosť o možnostiach riešenia rodovo motivovaného násilia** a neistota [ponuky] už aj tak obmedzeného počtu existujúcich programov, ako uvádzajú utečenkyne v **Maďarsku a Poľsku.**[lxxii] Okrem toho je dostupnosť informácií o rodovo motivovanom násilí pre Ukrajinky rómskeho pôvodu, ženy a dievčatá so zdravotným postihnutím a osoby s nízkou gramotnosťou obmedzená, v dôsledku čoho sa ženám zhoršuje k týmto službám prístup, a tým sa zvyšuje riziko, že naďalej zotrvajú v zraniteľnom postavení.[lxxiii]

Rómske komunity čelia ďalším formám diskriminácie

Utečenci z Ukrajiny čelia viacerým prekážkam, keď sa snažia nájsť si svoje miesto ako utečenci v hostiteľských krajinách. Pre utečencov z menšinových skupín na Ukrajine, najmä pre Rómov, existujú ďalšie prekážky. Diskriminácia rómskych komunít bola v hostiteľských krajinách, ako je **Moldavsko, Rumunsko a Slovensko,** už predtým vnímaná ako rozšírený problém. Rómovia z Ukrajiny preto čelia výzvam, ktoré súvisia nielen s tým, že sú utečencami, ale aj s tým, že sú súčasťou marginalizovanej komunity, pričom sa musia potýkať s problémami súvisiacimi napríklad s chýbajúcimi dokladmi a nízkou úrovňou vzdelania.

Už pred ruskou celoplošnou inváziou mnohí Rómovia na Ukrajine nemali riadne doklady o občianstve a pobyte.[lxxiv] Súvisí to resp. je to umocnené skutočnosťou, že podľa údajov z roku 2022 bolo približne 10 - 20 % z odhadovaných 400 000 Rómov žijúcich na Ukrajine bez štátnej príslušnosti alebo im hrozila strata štátnej príslušnosti.[lxxv] Vzhľadom na chýbajúce doklady o osobnom stave a nízku úroveň vzdelania, najmä u žien, ruská celoplošná invázia ešte viac prehĺbila existujúcu diskrimináciu a obmedzila schopnosť Rómov zabezpečiť si zamestnanie. Rómske ženy aj muži pocítili obmedzenie činností, ktoré im prinášajú príjem, pričom niektorí uvádzajú, že sú na trhu práce neustále diskriminovaní kvôli svojmu etnickému pôvodu a farbe pleti.[lxxvi]

This discrimination hinders inclusion into host societies, which in turn complicates their ability to build a sustainable livelihood. To illustrate, in a recent UNHCR report, interviewees in collective accommodations noted that they had experienced being told there were no jobs available upon stating they were Roma.[lxxviii] To compound these challenges, lack of childcare access for women creates an additional obstacle for employment in Moldova,[lxxix] particularly of minority groups such as the Roma community who face higher barriers to attaining sources of income through livelihood integration.[lxxx] Given that in countries such as Hungary Roma refugees have also reported difficulties accessing support services, the additional livelihood barriers can compound stress.[lxxvi]

Táto diskriminácia bráni ich začleneniu do hostiteľskej spoločnosti, čo následne komplikuje ich schopnosť vybudovať si udržateľné živobytie. Na ilustráciu, z nedávnej správy UNHCR vyplynulo, že respondenti bývajúci v hromadných ubytovacích zariadeniach sa stretávajú s tým, že keď povedia, že sú Rómovia tak pre nich nie sú k dispozícii žiadne pracovné

miesta.[lxxvii] K týmto výzvam sa pridáva chýbajúci prístup k službám starostlivosti o deti. Tým sa pre ženy vytvára ďalšia prekážka zamestnanosti v **Moldavsku,**[lxxviii] najmä pre menšinové skupiny ako je **rómska** komunita, ktorá čelí väčším prekážkam v integrácii príležitostí na živobytie pri získavaní zdrojov príjmu.[lxxix] Vzhľadom na to, že aj v krajinách, ako je **Maďarsko,** rómski utečenci hlásili ťažkosti s prístupom k podporným službám, ďalšie prekážky pri hľadaní príležitostí na živobytie môžu znásobovať stres.[lxxx]

Prekážky, ktorým čelia rómske komunity, vyplynuli aj z rozhovorov s kľúčovými informátormi so zástupcami organizácií občianskej spoločnosti na Slovensku a v Moldavsku. Zástupcovia týchto organizácií uviedli, že cyklický prenos chudoby z generácie na generáciu, s ktorými sa stretávajú mnohí Rómovia, mimoriadne sťažuje vstup do systémov formálneho zamestnania, navyše k výzvam, ktorým musia čeliť pri hľadaní pracovných možností a učení sa jazyka hostiteľskej krajiny, ak ho ešte neovládajú.[lxxxi] Táto generačná chudoba prispieva aj k diskriminácii pri vstupe do hostiteľských krajín a pri hľadaní pracovných možností a možností ubytovania. Napríklad zástupca moldavskej organizácie občianskej spoločnosti uviedol, že pri koordinácii programu pre moldavské rodiny, ktoré mali prijať utečencov z Ukrajiny, boli niektoré rodiny proti poskytovaniu prístrešia pre rómskych jednotlivcov a rodiny.[lxxxii]

Okrem toho etnická príslušnosť a jej širší sociálno-ekonomický kontext môžu predstavovať ďalšie prekážky, pokiaľ ide o digitálnu gramotnosť a prístup k digitálnym riešeniam problémov, ktorým utečenci z Ukrajiny čelia.[lxxxiii] Napríklad z diskusií zameraných na cieľové skupiny s rómskymi utečencami v **Moldavsku,** ktoré sa uskutočnili v rámci nedávnej správy UNHCR, vyplynulo, že mnohé ženy sú negramotné a/alebo nevlastnia elektronické zariadenia.[lxxxiv] Diskusie poukázali na to, že namiesto toho majú Rómovia tendenciu získavať informácie od komunitných mediátorov, ktorí sa tešia veľkej dôvere.[lxxxv] Táto skutočnosť je obzvlášť dôležitá vzhľadom na to, do akej miery bola digitálna dostupnosť zdrojov charakteristickým znakom reakcie na inváziu na Ukrajinu.

Finančná pomoc pri hľadaní a rozširovaní príležitostí na živobytie

Napriek dostupnej sociálnej a finančnej podpore a ich ekonomickej angažovanosti majú utečenkyne z Ukrajiny slabú finančnú odolnosť.[lxxxvi] Zo zistení výskumu uskutočneného v **Rumunsku a Moldavsku** vyplynulo, že väčšina opýtaných utečenkýň z Ukrajiny nie je pripravená reagovať na mimoriadne finančné situácie a po návrate na Ukrajinu nie je schopná uhrádzať svoje dlhodobé výdavky alebo znovu si vybudovať svoj život.[lxxxvii] Vzhľadom na tieto výzvy je jedným z kľúčových faktorov, ktorý umožňuje utečencom z Ukrajiny uspokojovať základné potreby a hľadať príležitosti na živobytie, **hotovostná pomoc alebo pomoc vo forme poukážok.**

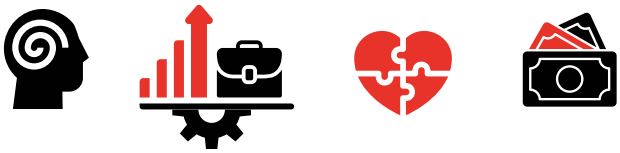

Potrebu hotovostnej pomoci alebo pomoci vo forme poukážok uviedlo ako prioritu 58 % respondentov v **Maďarsku.**[lxxxviii] Aj utečenky v **Moldavsku** zdôraznili potrebu hotovostnej pomoci. Na sociálne dávky vrátane hotovostnej pomoci, ale aj podporu v nezamestnanosti a príspevky na bývanie sa v kombinácii s inými zdrojmi príjmu spoliehalo[2] 77 % žien, ktoré vyplnili Prieskum zámerov UNHCR (august - september 2022) na **Slovensku,** 74 % v **Moldavsku,** 53 % v **Poľsku** a 36 % v **Rumunsku.**[lxxxix] Podľa nedávnej správy Nórskej rady pre utečencov a Upinion, ide o najviac uvádzanú potrebu medzi utečencami v **Poľsku, Rumunsku a Moldavsku,** ktorá však zatiaľ zostáva pre väčšinu nedostupná.[xc] Hoci podľa správy organizácií HIAS a VOICE z roku 2022 hotovostná pomoc alebo pomoc vo forme poukážok údajne existuje v **Maďarsku**, nie je však jasné, ako sa k nej dostať, pričom v tejto analýze neboli zistené resp. uvedené záznamy o finančnej pomoci od maďarskej vlády.[xci]

Okrem uspokojovania základných potrieb, ako je strava, ošatenie, ubytovanie alebo doprava, môžu programy hotovostnej pomoci a pomoci vo forme poukážok poskytnúť utečencom aj väčšiu flexibilitu a kontrolu nad ich vlastným životom. Tieto programy pomáhajú utečencom z Ukrajiny nielen pri uspokojovaní svojich základných potrieb, ale sú aj cennou investíciou, ktorá môže prispieť k schopnosti utečencov zabezpečiť si dôstojné živobytie. To môže pomôcť dotknutému obyvateľstvu cítiť sa silnejšie a samostatnejšie, čo má priamy vplyv na ich duševné zdravie a pohodu a znižuje pravdepodobnosť uchyľovania sa k negatívnym stratégiám zvládania situácie. Programy hotovostnej pomoci a pomoci vo forme poukážok môžu tiež stimulovať ekonomiky krajín susediacich s Ukrajinou, keďže podporujú utečencov investíciami do poľnohospodárstva, grantmi na začatie alebo podporu podnikania a samostatnej zárobkovej činnosti, vrátane v oblasti digitálneho sektora.

[2] Medzi d'alšie zdroje príjmov podl'a prieskumu UNHCR (august-september 2022) patria úspory, príjem zo zamestnania, príjem zo samostatnej zárobkovej činnosti, dôchodok, investície, [sic] úspory, poistenie, [speňažený] majetok, pôžičky/úvery, prevody od príbuzných a priatel'ov a iné zdroje, ktoré nie sú uvedené vyššie.

OSVEDČENÉ POSTUPY

Maďarsko, Moldavsko, Poľsko, Rumunsko a Slovensko upravili svoje zákony alebo zaviedli právne predpisy, ktoré umožňujú prístup na trh práce osobám so štatútom dočasnej ochrany podľa smernice EÚ o dočasnej ochrane alebo dokonca aj bez štatútu prechodného pobytu v **Moldavsku.**[xcii]

V **Maďarsku, Rumunsku, Moldavsku a Poľsku** môžu utečenci získať prácu bez pracovného povolenia.[xciii]

V **Poľsku** majú utečenci prístup k bezplatným poradenským službám pri začatí podnikania, ktoré poskytuje poradenské centrum vo Varšave - Diia.Business in Warsaw, čo je iniciatíva realizovaná mimovládnou organizáciou s podporou ukrajinskej vlády.[xciv]

Utečenci z Ukrajiny nemusia mať štatút dočasnej ochrany alebo pracovné povolenie, aby mohli legálne pracovať v **Rumunsku** počas prvých 90 dní pobytu.[xcv]

V **Rumunsku** vláda poskytuje legálny **prístup k vzdelaniu** všetkým deťom utečencov, dokonca aj tým bez štatútu dočasnej ochrany.[xcvi] To znamená, že hoci iné prekážky, napríklad jazykové, môžu deťom brániť v zapojení sa do rumunského vzdelávacieho systému, táto možnosť je k dispozícii.

V **Moldavsku** poskytujú mobilné tímy pod vedením miestnych mimovládnych organizácií a s podporou Rozvojového programu Organizácie Spojených národov (UNDP) utečenkyniam, preživším a potenciálnym obetiam rodovo motivovaného násilia, právne, psychologické a sociálne poradenstvo, ako aj podporu živobytia, napríklad podporu pri absolvovaní odbornej prípravy, pri prístupe na oficiálny trh práce alebo vykonávaní samostatnej zárobkovej činnosti.

Rumunská vláda umožnila utečencom z Ukrajiny, ktorí chcú pracovať v neregulovaných povolaniach a nemajú doklady o odbornej kvalifikácii a praxi, zamestnať sa na základe čestného vyhlásenia predloženého zamestnávateľovi. Toto čestné vyhlásenie potvrdzuje, že osoba spĺňa potrebné odborné požiadavky a nespáchala žiadny trestný čin, pre ktorý by nemohla vykonávať túto prácu v Rumunsku.[xcvii]

Na podporu digitálnych riešení sa podnikli pozitívne kroky, keďže pre utečencov z Ukrajiny je čoraz viac bezplatne k dispozícii široká škála **digitálneho vzdelávania, digitálnych zručností, a spôsobov jazykového vzdelávania.** Jedným z príkladov je platforma Jobs for Ukraine (Pracovné miesta pre Ukrajinu), ktorá utečencom z Ukrajiny ponúka bezplatné elektronické vzdelávanie sa vlastným tempom v oblasti digitálnych a technických zručností na účely zamestnania.[xcviii]

V apríli 2022 Európsky orgán pre bankovníctvo upravil finančné predpisy, čím umožnil utečencom z Ukrajiny otvoriť si základný bankový účet s menšími požiadavkami na identifikáciu.[xcix] Väčšina žien v prijímajúcich krajinách si mohla úspešne otvoriť bankový účet.

Digitálne dátové koridory Medzinárodnej finančnej korporácie spájajú poskytovateľov informácií o úveroch, finančné inštitúcie a odborníkov z odvetvia, s cieľom umožnenia cezhraničného vytvárania medzinárodnej úverovej histórie, overovania totožnosti a elektronického sprístupnenia údajov o bankových transakciách.[c] To umožňuje utečencom z Ukrajiny v hostiteľských krajinách získať jednoduchší prístup k finančným službám.

Tento mechanizmus výmeny údajov funguje už vo viacerých krajinách vrátane **Poľska.**[ci]

V **Poľsku, Moldavsku, Rumunsku a na Slovensku** UNHCR poskytoval utečencom mesačnú hotovostnú pomoc.

Hoci zodpovednosť nesie verejný sektor, súkromný sektor zohráva kľúčovú úlohu pri podpore živobytia vysídlených osôb, najmä v oblasti IT. Uvedomujúc si nedostatok pracovných miest v oblasti cloudových technológií, jedna súkromná spoločnosť spustila online platformu na zvyšovanie úrovne zručností/rekvalifikáciu ukrajinských utečencov. Od októbra 2022 program ponúka možnosti odbornej prípravy a mentorstva a spája absolventov viac ako 40 partnermi v oblasti zamestnávania po celom svete, a takto im ponúka pracovné príležitosti.[cii]

V **Moldavsku** projekt Robota ponúka právne poradenstvo a ochranu pracovných práv utečencov a členov hostiteľskej komunity.[ciii] Utečenci vedia nahlásiť akékoľvek pracovné vykorisťovanie na on-line platforme na oznamovanie nekalých praktík www.ida.md.[civ] V rámci projektu bola tiež vypracovaná a zverejnená Príručka o pracovných právach pre utečencov.[cv]

Na **Slovensku** miestna mimovládna organizácia SME SPOLU s podporou UNHCR spustila IT kurzy špeciálne pre ženy, aby si vybudovali zručnosti a naučili sa viac o základných aspektoch IT, ako je práca s rôznymi softvérovými programami, a aby tak následne získali viac zručností na lepšie uplatnenie sa na trhu práce.[cvi]

V **Moldavsku** Národná agentúra pre zamestnanosť a UNDP (Rozvojový program Organizácie Spojených národov) zorganizovali päť veľtrhov práce, na ktorých bolo zverejnených viac ako 3 500 voľných pracovných miest. Na veľtrhoch práce sa zúčastnilo viac ako 2 000 ľudí vrátane utečencov z Ukrajiny. Zástupcovia súkromného sektora, Národná agentúra pre zamestnanosť a UNDP sa zapojili do tematických diskusií o možnostiach a prekážkach prístupu utečencov k práci a k dôstojným pracovným podmienkam.[cvii]

S cieľom reagovať na obmedzené možnosti služieb starostlivosti o deti v **Moldavsku** bol s podporou UNDP vytvorený certifikovaný program odbornej prípravy pre pracovníkov alternatívnej starostlivosti (pestúnky). Odborná príprava je dostupná pre Moldavcov aj utečencov z Ukrajiny [cviii]

Komisia pre postavenie žien (CSW67) na svojom 67. zasadnutí uznala rozhodujúcu úlohu technológií a inovácií pri dosahovaní rodovej rovnosti, ktoré sú relevantné pre situáciu utečencov z Ukrajiny. Závery CSW67 prijaté členskými štátmi poskytujú vládam, súkromnému sektoru, občianskej spoločnosti a mládeži, koncepciu na podporu plného a rovnocenného zapájania sa žien a dievčat do digitálnych technológií a inovačných procesov, ako aj na podporu ich vedúceho postavenia v tejto oblasti, so zreteľom na dodržiavanie ľudských práv a potrieb žien a dievčat.[cix]

ODPORÚČANIA

Ruská celoplošná invázia na Ukrajinu prinútila milióny ľudí opustiť svoje domovy, pričom z viac ako 8 miliónov ľudí sa stali utečenci.[cx] To, ako utečenci z Ukrajiny prežívajú túto zmenu, je do veľkej miery ovplyvnené rodovou povahou krízy ako aj rodovými prekážkami, ktorým čelia. Týka sa to najmä schopnosti utečencov z Ukrajiny hľadať a rozvíjať udržateľné zdroje živobytia. Na základe skúmania týchto prekážok je možné poskytnúť niekoľko odporúčaní, ako môžu vlády susedných hostiteľských krajín, aktéri súkromného sektora, mimovládne organizácie, organizácie občianskej spoločnosti a medzinárodné organizácie[3] pomôcť pri riešení týchto prekážok v oblasti živobytia v budúcnosti.

Odborné kvalifikácie

1. Vlády hostiteľských krajín by mali pokračovať v poskytovaní sociálnej pomoci utečencom a rozšíriť poskytovanie tejto pomoci, pri súčasnom poskytovaní intenzívnej jazykovej prípravy, kurzov zvyšovania úrovne zručností a uznávaní zručností, s cieľom uľahčiť prechod k udržateľnému zamestnaniu, ktoré zodpovedá vzdelaniu a zručnostiam utečencov hľadajúcich prácu.
2. Vlády hostiteľských krajín a humanitárni aktéri by mali zabezpečiť prístup k pracovným príležitostiam, jazykovú podporu a vysvetlenie procesov na trhu práce. Tieto informácie by sa mali zdieľať prostredníctvom kľúčových digitálnych aplikácií, ako aj v tranzitných centrách a prístreškiach.
3. Vlády hostiteľských krajín by mali zabezpečiť právny rámec umožňujúci prácu na čiastočný úväzok. Konkrétne by vlády mali rozšíriť kategórie práce na čiastočný úväzok, na ktoré sa vzťahuje výnimka, o osoby s osobitnými potrebami v oblasti starostlivosti o dieťa/nezaopatrené osoby, a o osoby aktívne zapísané do jazykových kurzov alebo odbornej prípravy, aby sa zamestnávatelia nebránili ich zamestnávaniu na čiastočný úväzok.
4. Vlády hostiteľských krajín by mali ponúknuť utečencom z Ukrajiny zjednodušené a urýchlené postupy na uznanie ich diplomov a iných dokladov o zručnostiach v hostiteľských krajinách.
5. Vlády hostiteľských krajín a humanitárni aktéri by mali poskytnúť utečencom pomoc pri získavaní digitalizovaných akreditovaných kvalifikácií ako aj pri preklade dokladov o odbornej kvalifikácii a zručnostiach, ktoré si priniesli z Ukrajiny.
6. Inštitúty pre zamestnanosť a odbornú prípravu v jednotlivých hostiteľských krajinách by mali vyčleniť zdroje na zabezpečenie účinnejšieho zosúladenia potrieb spoločností a zručností utečencov z Ukrajiny.
7. Vlády hostiteľských krajín by mali posilniť spoluprácu so súkromným sektorom s cieľom rozšíriť prístup k možnostiam učňovskej prípravy, stáží a mentorstva. V prípade existujúcich programov by podniky mali prispôsobiť programy odbornej prípravy na pracovisku tak, aby zahŕňali týždennú časovú dotáciu na jazykovú prípravu.
8. Humanitárni aktéri by mali do intervenčných opatrení zameraných na zabezpečenie živobytia pre utečencov z Ukrajiny začleniť aj zdravotnú starostlivosť a psychologickú pomoc, čo im môže pomôcť rozvíjať zručnosti a odolnosť, ktoré sú potrebné na zvládanie emocionálnych a psychologických stresových faktorov, ktoré môžu brániť ich schopnosti pracovať, a zároveň zvýšiť ich motiváciu, produktivitu a pracovný výkon.

3 V odporúčaniach sa mimovládne organizácie, organizácie občianskej spoločnosti a medzinárodné organizácie sú vo všeobecnosti označujú ako humanitárni aktéri.

Možnosti jazykového vzdelávania

9 Vlády hostiteľských krajín a humanitárni aktéri by mali naďalej poskytovať bezplatné jazykové kurzy, v ktorých sa vyučujú úradné jazyky hostiteľskej krajiny a angličtina.

10 Vlády hostiteľských krajín a humanitárni aktéri by mali ponúkať jazykové kurzy na diaľku, aby sa zvýšila ich dostupnosť aj pre tých, ktorí môžu mať povinnosti v oblasti starostlivosti, ktoré im bránia v osobnej účasti na kurzoch, alebo pre tých, ktorí žijú vo vidieckych oblastiach.

Služby v oblasti starostlivosti a poskytovanie pomoci

11 Vlády hostiteľských krajín by mali zabezpečiť pravidelný prístup k zariadeniam starostlivosti o deti, o staršie osoby, osoby so zdravotným postihnutím a dlhodobo choré osoby. Pokiaľ ide o starostlivosť o deti, osobitná pozornosť by sa mala venovať zariadeniam potrebným pre deti, ktoré študujú online podľa vzdelávacích programov ukrajinských škôl, aby ich primárni poskytovatelia starostlivosti mohli pracovať.

12 Vlády hostiteľských krajín, humanitárni aktori a súkromný sektor by mali podporovať spoluprácu, ktorá umožňuje ďalšie poskytovanie primeraných a dobre vybavených služieb v oblasti starostlivosti, a ktorá tak môže posilniť verejné a súkromné poskytovanie služieb sociálnej starostlivosti.

13 Humanitárni aktéri by mali podporovať riešenia v oblasti starostlivosti, ktoré nie sú spojené len s [príležitostne] ponúkanými aktivitami, na ktorých sa zúčastňujú utečenci v z Ukrajiny, ale ktoré sú pravidelne dostupné a rodovo responzívne. Ak je to možné, tieto iniciatívy by mali viesť samotní utečenci z Ukrajiny, aby sa navzájom podporovali pri poskytovaní služieb starostlivosti na základe existujúcich sietí a príležitostí.

Ochrana a rodovo motivované násilie

14 Ministerstvo práce v hostiteľských krajinách by malo zaviesť vhodné ochranné a zabezpečovacie opatrenia vrátane pravidelného monitorovania vysoko rizikových odvetví z hľadiska pracovného vykorisťovania. Je taktiež potrebné rozšíriť opatrenia na prevenciu obchodovania s ľuďmi ako aj reakcie naň vrátane rodovo responzívnych informačných kampaní pre utečencov z Ukrajiny o rizikách a o tom, kde hľadať pomoc.

15 Aktéri zapojení do programu pre zabezpečenie živobytia by mali do svojich projektov zahrnúť rodovú analýzu, ktorá sa zameriava na otázky, ako sú povinnosti v oblasti starostlivosti a rodovo motivovaného násilia. Títo aktéri by mali zohľadňovať aj špecifické potreby a výzvy, ktorým čelia utečenci z Ukrajiny, najmä ženy, Rómovia a osoby LGBTQIA+.

16 Aktéri zapojení do programu pre zabezpečenie živobytia by do tohto programu mali začleniť nástroje zmierňovania rizika rodovo motivovaného násilia vo fázach jeho návrhu, realizácie, monitorovania a hodnotenia. Tým sa zabezpečí, že riziká a obavy súvisiace s rodovo motivovaným násilím sa budú riešiť vopred, čo zaručí, že účastníci programu, najmä ženy a dievčatá, budú vo väčšom bezpečí. To môže následne zlepšiť výsledky v jednotlivých odvetviach.

17 Humanitárni aktéri, ktorí sa zaoberajú problematikou rodovo motivovaného násilia by mali vyškoliť terénnych poskytovateľov služieb na zabezpečenie živobytia ohľadom prevencie rodovo motivovaného násilia a existujúcich bezpečných možností jeho riešenia. Preživší rodovo motivovaného násilia budú mať takto včasnejší prístup k život zachraňujúcim službám v oblasti rodovo motivovaného násilia, ktoré sa takto dostanú k tým, ktorí ich potrebujú, keďže mnohí nemusia o existujúcich službách vedieť alebo k nim nemusia mať prístup.

18 Zamestnávatelia by mali poskytovať zmluvy v jazykoch, ktorým utečenci z Ukrajiny rozumejú, a zabezpečiť informovanosť utečencov o ich pracovných právach v hostiteľskej krajine a o tom, ako k ním získať prístup.

Menšinové komunity

19 Vlády hostiteľských krajín a humanitárni aktéri by mali poskytovať cielenejšiu pomoc rómskym komunitám s cieľom zvýšiť ich schopnosť zamestnať sa. Toto úsilie by malo byť spojené s iniciatívami zameranými na zmiernenie rizík ochrany spojených s predčasným ukončením školskej dochádzky, manželstvom a tehotenstvom.

20 Vlády hostiteľských krajín by mali podporovať politiky sociálneho začlenenia s cieľom bojovať proti diskriminácii a podporovať sociálnu súdržnosť s hostiteľskými komunitami.

21 Humanitárni aktéri by mali zlepšiť poskytovanie informácií rómskym komunitám o tom, ako získať prístup k službám a právam. V záujme zlepšenia poskytovania informácií by humanitárni aktéri mali pri ich šírení zohľadniť aj to, kde a ako majú rómske komunity tendenciu získavať dôveryhodné informácie.

22 Vlády hostiteľských krajín by mali odstrániť prekážky, ktorým čelia rómski utečenci pri získavaní potvrdení o udelení štatútu [dočasného útočiska].

23 Humanitárni aktéri by sa mali zapojiť do diskusií s členmi rómskych komunít, najmä so ženami a dospievajúcimi dievčatami, aby ďalej skúmali a pochopili ich potreby a ako tieto potreby možno zahrnúť do humanitárnych programov.

Digitálny prístup

24 Vlády hostiteľských krajín a humanitárni aktéri by mali pokračovať v podpore žien pri zlepšovaní ich digitálnych zručností, a to aj prostredníctvom školení v oblastiach, ako je finančný manažment, digitálne podnikanie, počítačová gramotnosť, kódovanie, elektronický obchod a prístup na trhy.

25 Vlády hostiteľských krajín a humanitárni aktéri by mali podporovať digitálnu gramotnosť a zlepšiť dostupnosť služieb pre utečencov z Ukrajiny. Patria sem, okrem iného, znalosti a technológie potrebné na prijímanie prevodov digitálnej hotovosti a služieb lektronickej verejnej správy, ktoré poskytuje ukrajinská vláda svojim občanom v krajinách prijímajúcich utečencov.

26 Vlády hostiteľských krajín, darcovia a aktéri súkromného sektora by mali podporiť digitálne príležitosti na podnikanie a prácu na diaľku, najmä pre utečenkyne, ktoré sú v pohybe a ktoré sa vracajú na Ukrajinu.

27 Vlády hostiteľských krajín a humanitárni aktéri by mali zabezpečiť, že digitálne zdroje a služby budú inkluzívne a ľahko dostupné pre všetkých utečencov z Ukrajiny bez ohľadu na ich technické znalosti alebo jazykové schopnosti vrátane osôb so zdravotným postihnutím.

Potreba zberu údajov a výskumu

28 Aktéri zapojení do zberu údajov o utečencoch z Ukrajiny by mali zabezpečiť pravidelné rozčlenenie a šírenie údajov podľa pohlavia, rodu, veku, zdravotného postihnutia, etnického pôvodu a geografickej oblasti. To umožní prierezovú analýzu údajov s cieľom lepšie pochopiť komplexné potreby, prekážky a príležitosti utečencov z Ukrajiny.

29 Osobitné úsilie by sa malo venovať pochopeniu potrieb a prekážok, ktorým čelia rómski utečenci.

30 V rámci úsilia pri zbere údajov by sa mala venovať osobitná pozornosť zberu spoľahlivých informácií o rodovej príslušnosti hlavy domácnosti, napríklad formulovaním otázky tak, aby bolo jasné, či sa za hlavu domácnosti považujú manželia, partneri alebo iní mužskí členovia rodiny na Ukrajine.

31 Aktéri zapojení do zberu údajov by mali systematicky zvyšovať úsilie pri zbere údajov a monitorovaní pracovných podmienok v odvetviach s vysokou mierou neformálneho a sezónneho zamestnávania, ako napríklad v poľnohospodárstve a pohostinských službách.

32 Vlády hostiteľských krajín by mali zlepšiť dostupné štatistiky týkajúce sa formálneho a neformálneho zamestnávania utečencov z Ukrajiny, ktoré sú holistické, ale zároveň aj rozčlenené podľa odvetvia a pohlavia. To umožní presnejšiu identifikáciu trendov a modelov, a tým pomôže príslušným aktérom lepšie uspokojovať potreby utečencov z Ukrajiny.

33 Údaje by sa mali zbierať aj so zameraním na pochopenie situácie mužských utečencov z Ukrajiny. Medzi konkrétne oblasti, ktoré je potrebné preskúmať, patrí situácia neregistrovaných mužov, a to z pohľadu toho, aké majú možnosti prístupu k práci a službám a ako prítomnosť mužov ovplyvňuje dynamiku domácností.

34 Aktéri zapojení do zberu údajov by mali doplniť chýbajúce kľúčové údaje o podmienkach utečencov z Ukrajiny, okrem iného vrátane:

a. dopravnej situácie a dostupnosti pracovísk.
b. súvislosti medzi požiadavkami na dokumentáciu a prekážkami zamestnanosti.
c. dostupných zdrojov na učenie sa jazykov hostiteľskej krajiny a angličtiny.
d. rozdielov v prístupe k možnostiam a príležitostiam na obživu medzi utečencami žijúcimi v hromadných ubytovacích zariadeniach a v súkromnom ubytovaní, a medzi utečencami žijúcimi v mestských oblastiach a utečencami žijúcimi ďaleko od nich.

35 Ďalší výskum by sa mal venovať pochopeniu potrieb mladých utečencov, ktorí prechádzajú zo vzdelávania k zamestnaniu, a tých, ktorí nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese vzdelávania alebo odbornej prípravy. Na základe toho by sa mali zaviesť špecifické programy a politiky, ktoré by pomohli uspokojiť tieto potreby, napríklad prostredníctvom možností odbornej prípravy a sociálneho začlenenia.

36 Aktéri zapojení do zberu a analýzy údajov by mali ďalej skúmať vplyvy sociálnej zmeny na domácnosti s jedným rodičom/kde je žena samoživiteľka, ktorá nesie plné bremeno starostlivosti o členov domácnosti, riadenia domácnosti a tvorby príjmov.

Finančná pomoc

37 Darcovia a vlády hostiteľských krajín by mali poskytnúť a umožniť bezpodmienečnú hotovostnú pomoc pre najzraniteľnejšie utečenkyne z Ukrajiny vrátane Rómiek, žien LGBTQIA+, žien čeliacim diskriminácii, žien so zdravotným postihnutím, žien s nižšími ekonomickými zdrojmi a žien poskytujúcim sexuálne služby.

38 Vlády hostiteľských krajín a humanitárni aktéri by mali uľahčiť finančné začlenenie utečenkýň prostredníctvom cezhraničného sprístupnenia osobných bankových informácií pre utečencov.

POZNÁMKY NA KONCI

i Regionálna pracovná skupina pre rodovú rovnosť (2022) Making the Invisible Visible: An evidence-based analysis of gender in the regional response to the war in Ukraine (Zviditeľnenie neviditeľného: Analýza rodovej rovnosti v regionálnej reakcii na vojnu na Ukrajine založená na dôkazoch). Dostupné na https://eca.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/10/making-the-invisible-visible-an-evidence-based-analysis-of-gender-in-the-regional-response-to-the-war-in-ukraine

ii UNHCR (2023) UNHCR: One year after the Russian invasion, insecurity clouds return intentions of displaced Ukrainians(UNHCR: Rok po ruskej invázii neistota hatí zámery vysídlených Ukrajincov vrátiť sa do vlasti). Dostupné na https://www.unhcr.org/news/press/2023/2/63f78c0a4/unhcr-year-russian-invasion-insecurity-clouds-return-intentions-displaced.html

iii Európska rada (2023) Infographic – EU temporary protection for displaced persons (Infografika – Dočasná ochrana EÚ pre vysídlené osoby). Dostupné na https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/temporary-protection-displaced-persons/#:~:text=On%204%20March%202022%2C%20the,Bosnia%20and%20Herzegovina%20and%20Kosovo

iv Európsky parlament (2022) Smernica o dočasnej ochrane. Dostupné na https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/729331/EPRS_BRI(2022)729331_EN.pdf#:~:text=The%20EU%20Temporary%20Protection%20Directive%20%28Directive%202001%2F55%2FEC%29%20enables,six-monthly%20periods%2C%20for%20a%20maximum%20of%20another%20year

v vláda Moldavskej republiky (2023) rozhodnutie vlády č. 21 z 18. januára 2023 poskytnutie dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny. Dostupné na https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135260&lang=ro
UNHCR (neurčený dátum zverejnenia) Dočasná ochrana v Moldavsku. Dostupné na https://help.unhcr.org/moldova/temporary-protection/

vi Európska centrálna banka (2023) Integrating Ukrainian refugees into the euro area labour market (Integrácia utečencov do trhu práce eurozóny). Dostupné na https://www.ecb.europa.eu/press/blog/date/2023/html/ecb.blog.230301~3bb24371c8.en.htm

vii Európsky parlament (2022) Smernica o dočasnej ochrane. Dostupné na https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/729331/EPRS_BRI(2022)729331_EN.pdf#:~:text=The%20EU%20Temporary%20Protection%20Directive%20%28Directive%202001%2F55%2FEC%29%20enables,six-monthly%20periods%2C%20for%20a%20maximum%20of%20another%20year

viii UNHCR (2023) Ukraine Situation (Situácia na Ukrajine). Dostupné na https://reporting.unhcr.org/ukraine-situation

ix UNHCR (2023) Regional protection profiling and monitoring: Protection risks and needs of refugees from Ukraine (Profilovanie a monitorovanie regionálnej ochrany: Riziká ochrany a potreby utečencov z Ukrajiny). Dostupné na https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiZjYwMDFhMzMtMTJjZS00NzU1LTkzYzgtNTNhN2FiNjU3Y2RlIiwidCI6ImU1YzM3OTgxLTY2NjQtNDEzNC04YTBjLTY1NDNkMmFmODBiZSIsImMiOjh9

x UNHCR (2023) Refugee coordination forum Republic of Moldova: Daily trends (Koordinačné fórum pre utečencov Moldavská republika: Denné trendy). Dostupné na https://data.unhcr.org/en/dataviz/248?sv=54&geo=10784

xi EUROSTAT (2023) Decisions granting temporary protection by citizenship, age and sex – monthly data (Rozhodnutia o poskytnutí dočasnej ochrany podľa štátnej príslušnosti, veku a pohlavia - mesačné údaje). Dostupné na https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/MIGR_ASYTPFM__custom_3502053/bookmark/table?lang=en&bookmarkId=8e2878e4-92a8-4cba-b784-a4c2da69e7bf

xii Tamže.

xiii Tamže.

xiv OECD (2022) Policy responses: Ukraine tackling the policy challenges: The potential contribution of Ukrainian refugees to the labour force in European host countries (Politické reakcie: Ukrajina rieši politické výzvy: Potenciálny prínos ukrajinských utečencov k pracovnej sile v európskych hostiteľských krajinách). Dostupné na https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/e88a6a55-en.pdf?

xv OECD (2022). The potential contribution of Ukrainian refugees to the labour force in European host countries (Potenciálny prínos ukrajinských utečencov k pracovnej sile v európskych hostiteľských krajinách). Dostupné na https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/the-potential-contribution-of-ukrainian-refugees-to-the-labour-force-in-european-host-countries-e88a6a55/

xvi OSN (2022) Ukraine: UN labour agency update shows 4.8 million jobs lost to war (Ukrajina: Údaje agentúry práce OSN najnovšie ukazujú, že vojna spôsobila stratu 4,8 milióna pracovných miest). Dostupné na https://news.un.org/en/story/2022/05/1118012

xvii UNHCR (2022) Lives on Hold: Intentions and Perspectives of Refugees from Ukraine #2 (Životy na odklad: zámery a perspektívy utečencov z Ukrajiny č. 2). Dostupné na https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xviii Výpočty organizácie OSN Ženy s údajmi zaokrúhlenými na najbližšie celé číslo na základe údajov z prieskumu UNHCR (2022) Lives on Hold: Intentions and Perspectives of Refugees from Ukraine #2 (Životy na odklad: zámery a perspektívy utečencov z Ukrajiny č. 2). Dostupné na https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xix Tamže.

xx Baumann, Megan a Kelly, Sonja (14. septembra 2022). The Ukrainian Refugee Crisis: A Women's Financial Inclusion and Resilience Stress Test (Ukrajinská utečenecká kríza: Záťažový test finančnej inklúzie a odolnosti žien). Dostupné na https://ssrn.com/abstract=4219262

xxi Tamže.

xxii UNHCR (2023) Lives on hold: Intentions and perspectives of refugees from Ukraine #3 (Životy na odklad: zámery a perspektívy utečencov z Ukrajiny č. 3). Dostupné na https://data.unhcr.org/en/documents/details/99072

xxiii Agentúra Európskej únie pre základné práva (2023) Fleeing Ukraine: Displaced people's experiences in the EU (Útek z Ukrajiny: Skúsenosti vysídlených osôb v EÚ). Dostupné na https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2023-ukraine-survey_en.pdf

xxiv Tamže.

xxv OECD (2023) What we know about the skills and early labour market outcomes of refugees from Ukraine (Čo vieme o zručnostiach utečencov z Ukrajiny a ich prvých výsledkoch na trhu práce). Dostupné na https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/what-we-know-about-the-skills-and-early-labour-market-outcomes-of-refugees-from-ukraine-c7e694aa/

xxvi Európsky orgán práce (2022). ELA has completed a mapping exercise in the field of access to employment and social security for displaced persons coming from Ukraine (Európsky orgán práce (ELA) dokončil mapovanie v oblasti prístupu k zamestnaniu a sociálnemu zabezpečeniu pre vysídlené osoby z Ukrajiny). Dostupné na https://www.ela.europa.eu/en/news/ela-has-completed-mapping-exercise-field-access-employment-and-social-security-displaced

xxvii OECD (2023) What we know about the skills and early labour market outcomes of refugees from Ukraine (Čo vieme o zručnostiach utečencov z Ukrajiny a ich prvých výsledkoch na trhu práce). Dostupné na https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/what-we-know-about-the-skills-and-early-labour-market-outcomes-of-refugees-from-ukraine-c7e694aa/

xxviii Z rozhovorov s kľúčovými informátormi moldavskej organizáciie občianskej spoločnosti, ktoré 10. apríla 2023 na diaľku uskutočnila Regionálna kancelária OSN Ženy v Európe a Strednej Ázii.

xxix Anti-Slavery International a La Strada International (2023). Human rights due diligence on the risks of modern slavery for displaced workers (Náležitá starostlivosť v oblasti ľudských práv v súvislosti s rizikami moderného otroctva v prípade vysídlených pracovníkov). Dostupné na https://www.antislavery.org/reports/human-rights-due-diligence-on-the-risks-of-modern-slavery-for-displaced-workers/

xxx Z rozhovorov s kľúčovými informátormi moldavskej organizácie občianskej spoločnosti, ktoré 6. apríla a 10. apríla 2023 na diaľku uskutočnila Regionálna kancelária OSN Ženy v Európe a Strednej Ázii.

xxxi Európsky parlament (2022) Background note for the CONT-LIBE joint public hearing with authorities of Member States on the "Financial support for the treatment and accompanying of Ukrainian refugees (Podkladová správa pre spoločné verejné vypočutie výborov CONT-LIBE za účasti orgánov členských štátov na tému „Finančná podpora na zaobchádzanie a sprevádzanie ukrajinských utečencov" [CONT-LIBE: Výbor pre kontrolu rozpočtu (CONT) a Výbor pre občianske slobody, spravodlivosť a vnútorné veci (LIBE)] Dostupné na: https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/740000/IPOL_BRI(2022)740000_EN.pdf

xxxii Z rozhovorov s kľúčovými informátormi moldavskej organizácie občianskej spoločnosti, ktoré 6. apríla a 10. apríla 2023 na diaľku uskutočnila Regionálna kancelária OSN Ženy v Európe a Strednej Ázii.

xxxiii UNHCR (2023) Lives on Hold: Intentions and Perspectives of Refugees from Ukraine #3 (Životy na odklad: zámery a perspektívy utečencov z Ukrajiny č. 3). Dostupné na https://data.unhcr.org/en/documents/details/99072

xxxiv Výpočty organizácie OSN Ženy s údajmi zaokrúhlenými na najbližšie celé číslo na základe údajov z prieskumu UNHCR (2022) Lives on hold: Intentions and perspectives of refugees from Ukraine #2 (Životy na odklad: zámery a perspektívy utečencov z Ukrajiny č. 2). Dostupné na https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xxxv Tamže.

xxxvi IOM a UNHCR (2022) Hungary: Multi-sectoral needs assessment (November 2022) (Maďarsko: Posúdenie potrieb vo viacerých oblastiach) (november 2022)). Dostupné na https://data.unhcr.org/en/documents/details/97062

xxxvii Z rozhovorov s kľúčovými informátormi slovenských a moldavských organizácií občianskej spoločnosti, ktoré 6. apríla a 10. apríla 2023 na diaľku uskutočnila Regionálna kancelária OSN Ženy v Európe a Strednej Ázii.

xxxviii CARE a OSN Ženy (2022) Rapid gender analysis of Ukraine (Rýchla rodová analýza Ukrajiny). Dostupné na https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/05/rapid-gender-analysis-of-ukraine

xxxix Tamže.

xl Výpočty organizácie OSN Ženy s údajmi zaokrúhlenými na najbližšie celé číslo na základe údajov z prieskumu UNHCR (2022) Lives on hold: Intentions and perspectives of refugees from Ukraine #2 (Životy na odklad: zámery a perspektívy utečencov z Ukrajiny č. 2). Dostupné na https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xli CARE (2021) The Care Manifesto: A joint call for action by the Economic Justice and Rights Action Coalition civil society organisations and youth group leads (Manifest starostlivosti: Spoločná výzva na akciu zo strany „Akčnej koalície pre hospodársku spravodlivosť a práva" združujúcej organizácie občianskej spoločnosti a mládežnícke skupiny). Dostupné na https://insights.careinternational.org.uk/publications/the-care-manifesto-a-joint-call-for-action-by-the-economic-justice-and-rights-action-coalition-civil-society-organisations-and-youth-group-leads

xlii Výpočty organizácie OSN Ženy s údajmi zaokrúhlenými na najbližšie celé číslo na základe údajov z prieskumu UNHCR (2022) Lives on hold: Intentions and perspectives of refugees from Ukraine #2 (Životy na odklad: zámery a perspektívy utečencov z Ukrajiny č. 2). Dostupné na https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xliii IOM a UNHCR (2022) Hungary: Multi-sectoral needs assessment (November 2022) (Maďarsko: Posúdenie potrieb vo viacerých oblastiach) (november 2022)). Dostupné na https://data.unhcr.org/en/documents/details/97062

xliv UNHCR (v tlači) "Surviving as we can" risks of gender based violence (GBV) & sexual exploitation & abuse (SEA), relating to private and collective accommodation, livelihoods, & accessibility, for persons fleeing Ukraine: Hungary & Poland („Prežiť, ako sa dá" riziká rodovo motivovaného násilia a sexuálneho vykorisťovania a zneužívania, týkajúce sa súkromného ubytovania a hromadných ubytovacích zariadení, živobytia a dostupnosti, pre osoby utekajúce z Ukrajiny: Maďarsko a Poľsko).

xlv HIAS a VOICE (2022) Slovakia Assessment Report - Waiting for the Sky to Close: The Unprecedented Crisis Facing Women and Girls Fleeing Ukraine (Hodnotiaca správa o Slovensku - Čakanie na zatvorenie oblohy: Bezprecedentná kríza, ktorej čelia ženy a dievčatá utekajúce z Ukrajiny). Dostupné na: https://reliefweb.int/report/slovakia/slovakia-assessment-report-waiting-sky-close-unprecedented-crisis-facing-women-and-girls-fleeing-ukraine

xlvi Výpočty organizácie OSN Ženy s údajmi zaokrúhlenými na najbližšie celé číslo na základe údajov z prieskumu UNHCR (2022) Lives on hold: Intentions and perspectives of refugees from Ukraine #2 (Životy na odklad: zámery a perspektívy utečencov z Ukrajiny č. 2). Dostupné na https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xlvii UNHCR a REACH (2023) Poland: Multi-sectoral needs assessment 2022 refugees from Ukraine (Poľsko: Posúdenie potrieb vo viacerých oblastiach z hľadiska utečencov z Ukrajiny, 2022). Dostupné na https://reliefweb.int/report/poland/poland-multi-sectoral-needs-assessment-2022-refugees-ukraine

xlviii IOM a UNHCR (2022) Hungary: Multi-sectoral needs assessment (November 2022) (Maďarsko: Posúdenie potrieb vo viacerých oblastiach) (november 2022)). Dostupné na https://data.unhcr.org/en/documents/details/97062

xlix Výpočty organizácie OSN Ženy s údajmi zaokrúhlenými na najbližšie celé číslo na základe údajov z prieskumu UNHCR (2022) Lives on hold: Intentions and perspectives of refugees from Ukraine #2 (Životy na odklad: zámery a perspektívy utečencov z Ukrajiny č. 2). Dostupné na https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

l Z rozhovorov s kľúčovými informátormi slovenskej organizácie občianskej spoločnosti, ktoré 6. apríla na diaľku uskutočnila Regionálna kancelária OSN Ženy v Európe a Strednej Ázii.

li CARE/SERA, Federácia mimovládnych organizácií na ochranu detí, Federácia sociálnych služieb, a „Plan International" (2022) Rapid Gender Analysis Brief Ukrainian Refugees in Romania (Rýchla rodová analýza ukrajinských utečencov v Rumunsku). Dostupné na: https://careevaluations.org/wp-content/uploads/RGA-Brief_Romania_Final_Clean.pdf

lii Tamže.

liii OSN Ženy a Populačný fond OSN (2022) Baseline Study on Stereotypes in Eastern Partnership Countries (Základná štúdia o stereotypoch v krajinách Východného partnerstva). Dostupné na https://eca.unwomen.org/sites/default/files/2022-03/Analiticalpercent20Brief.pdf

liv Tamže.

lv CARE a OSN Ženy (2022) Rapid gender analysis of Ukraine (Rýchla rodová analýza Ukrajiny). Dostupné na https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/05/rapid-gender-analysis-of-ukraine

REACH a UNHCR (2022) Poland: Multi-sectoral needs assessment 2022 refugees from Ukraine (Poľsko: Posúdenie potrieb vo viacerých oblastiach z hľadiska utečencov z Ukrajiny, 2022). Dostupné na: https://reliefweb.int/report/poland/poland-multi-sectoral-needs-assessment-2022-refugees-ukraine

lvi REACH a UNHCR (2022) Moldova: Multi-sector needs assessment, September 2022 (Moldavsko: Posúdenie potrieb vo viacerých oblastiach), september 2022. Dostupné na https://reliefweb.int/report/moldova/moldova-multi-sector-needs-assessment-september-2022

lvii REACH a UNCHR (2022) Slovakia: Multi-sectoral needs assessment October 2022 (Slovensko: Posúdenie potrieb vo viacerých oblastiach, október 2022). Dostupné na https://reliefweb.int/report/slovakia/slovakia-multi-sectoral-needs-assessment-october-2022

lviii IOM a UNHCR (2022) Hungary: Multi-sectoral needs assessment (November 2022) (Maďarsko: Posúdenie potrieb vo viacerých oblastiach) (november 2022)). Dostupné na https://data.unhcr.org/en/documents/details/97062

lix REACH a UNHCR (2023) Poland: Multi-sectoral needs assessment 2022 (Poľsko: Posúdenie potrieb vo viacerých oblastiach, 2022). Dostupné na https://data.unhcr.org/en/documents/details/99419

lx REACH a UNHCR (2023) Romania: Multi-sectoral needs assessment (December 2022) (Rumunsko: Posúdenie potrieb vo viacerých oblastiach (december 2022)). Dostupné na https://reliefweb.int/report/romania/romania-multi-sector-needs-assessment-december-2022

lxi Regionálna pracovná skupina pre rodovú rovnosť (2022) Making the Invisible Visible (Zviditeľnenie neviditeľného). Dostupné na https://eca.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/10/making-the-invisible-visible-an-evidence-based-analysis-of-gender-in-the-regional-response-to-the-war-in-ukraine

Hoff, Suzanne a de Volder, Eefje (máj 2022) Preventing human trafficking of refugees from Ukraine - A rapid assessment of risks and gaps in the anti-trafficking response (Prevencia obchodovania s ľuďmi týkajúca sa utečencov z Ukrajiny - rýchle posúdenie rizík a nedostatkov v boji proti obchodovaniu s ľuďmi) Dostupné na https://freedomfund.org/wp-content/uploads/UkraineAntiTraffickingReport_2022_05_10.pdf

lxii IOM a UNHCR (2022) Hungary: Multi-sectoral needs assessment (November 2022) (Maďarsko: Posúdenie potrieb vo viacerých oblastiach) (november 2022)). Dostupné na https://data.unhcr.org/en/documents/details/97062

lxiii HIAS a VOICE (2022) Slovakia Assessment Report - Waiting for the Sky to Close: The Unprecedented Crisis Facing Women and Girls Fleeing Ukraine (Hodnotiaca správa o Slovensku - Čakanie na zatvorenie oblohy: Bezprecedentná kríza, ktorej čelia ženy a dievčatá utekajúce z Ukrajiny). Dostupné na https://reliefweb.int/report/slovakia/slovakia-assessment-report-waiting-sky-close-unprecedented-crisis-facing-women-and-girls-fleeing-ukraine

lxiv Anti-Slavery International a La Strada International (2023). Human rights due diligence on the risks of modern slavery for displaced workers (Náležitá starostlivosť v oblasti ľudských práv v súvislosti s rizikami moderného otroctva v prípade vysídlených pracovníkov). Dostupné na https://www.antislavery.org/reports/human-rights-due-diligence-on-the-risks-of-modern-slavery-for-displaced-workers/

lxv Tamže.

lxvi Nórska rada pre utečencov a Upinion (2023) Hidden hardship: 1 year living in forced displacement for refugees from Ukraine (Skryté ťažkosti: Rok života v nútenom vysídľovaní pre utečencov z Ukrajiny). Dostupné na https://reliefweb.int/report/poland/hidden-hardship-one-year-living-forced-displacement-refugees-ukraine

lxvii UNHCR (v tlači) "Surviving as we can" risks of gender based violence (GBV) & sexual exploitation & abuse (SEA), relating to private and collective accommodation, livelihoods, & accessibility, for persons fleeing Ukraine: Hungary & Poland („Prežiť, ako sa dá" riziká rodovo motivovaného násilia a sexuálneho vykorisťovania a zneužívania, týkajúce sa súkromného ubytovania a hromadných ubytovacích zariadení, živobytia a dostupnosti, pre osoby utekajúce z Ukrajiny: Maďarsko a Poľsko).

lxviii Tamže.

lxix Európsky orgán práce (2022). ELA has completed a mapping exercise in the field of access to employment and social security for displaced persons coming from Ukraine (Európsky orgán práce (ELA) dokončil mapovanie v oblasti prístupu k zamestnaniu a sociálnemu zabezpečeniu pre vysídlené osoby z Ukrajiny). Dostupné na https://www.ela.europa.eu/en/news/ela-has-completed-mapping-exercise-field-access-employment-and-social-security-displaced

lxx Európsky orgán práce (2022). ELA has completed a mapping exercise in the field of access to employment and social security for displaced persons coming from Ukraine (Európsky orgán práce (ELA) dokončil mapovanie v oblasti prístupu k zamestnaniu a sociálnemu zabezpečeniu pre vysídlené osoby z Ukrajiny). Dostupné na https://www.ela.europa.eu/en/news/ela-has-completed-mapping-exercise-field-access-employment-and-social-security-displaced

lxxi HIAS a VOICE (2022) Moldova Assessment Report - Waiting for the Sky to Close: The Unprecedented Crisis Facing Women and Girls Fleeing Ukraine (Hodnotiaca správa o Moldavsku - Čakanie na zatvorenie oblohy: Bezprecedentná kríza, ktorej čelia ženy a dievčatá utekajúce z Ukrajiny). Dostupné na: https://reliefweb.int/report/moldova/moldova-assessment-report-waiting-sky-close-unprecedented-crisis-facing-women-and-girls-fleeing-ukraine

lxxii UNHCR (v tlači) "Surviving as we can" risks of gender based violence (GBV) & sexual exploitation & abuse (SEA), relating to private and collective accommodation, livelihoods, & accessibility, for persons fleeing Ukraine: Hungary & Poland („Prežiť, ako sa dá" riziká rodovo motivovaného násilia a sexuálneho vykorisťovania a zneužívania, týkajúce sa súkromného ubytovania a hromadných ubytovacích zariadení, živobytia a dostupnosti, pre osoby utekajúce z Ukrajiny: Maďarsko a Poľsko).

lxxiii Tamže.

lxxiv Európsky parlament (2022) Russia's war on Ukraine: The situation of Roma people fleeing Ukraine (Ruská vojna proti Ukrajine: Situácia Rómov utekajúcich z Ukrajiny). Dostupné na https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/729411/EPRS_ATA(2022)729411_EN.pdf

OSN Ženy a Chiricli - medzinárodná charitatívna organizácia a [rómsky] ženský fond (2018) The rights of Roma women in Ukraine (Práva rómskych žien na Ukrajine). Dostupné na https://eca.unwomen.org/sites/default/files/Field%20Office%20ECA/Attachments/Publications/Country/Ukraine/ROMA_eng_Final-compressed.pdf

lxxv Európska sieť na ochranu osôb bez štátnej príslušnosti (2022) Briefing: Stateless people and people at risk of statelessness forcibly displaced from Ukraine (Brífing: Osoby bez štátnej príslušnosti a osoby, ktorým hrozí stav bez štátne príslušnosti, násilne vysídlené z Ukrajiny). Dostupné na https://www.statelessness.eu/sites/default/files/2022-03/ENS%20Briefing%20-%20Stateless%20people%20displaced%20from%20Ukraine%20-%20March%202022_1.pdf

lxxvi CARE a OSN Ženy (2022) Rapid gender analysis of Ukraine (Rýchla rodová analýza Ukrajiny). Dostupné na https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2022/05/rapid-gender-analysis-of-ukraine

lxxvii UNHCR (v tlači) "Surviving as we can" risks of gender based violence (GBV) & sexual exploitation & abuse (SEA), relating to private and collective accommodation, livelihoods, & accessibility, for persons fleeing Ukraine: Hungary & Poland („Prežiť, ako sa dá" riziká rodovo motivovaného násilia a sexuálneho vykorisťovania a zneužívania, týkajúce sa súkromného ubytovania a hromadných ubytovacích zariadení, živobytia a dostupnosti, pre osoby utekajúce z Ukrajiny: Maďarsko a Poľsko).

lxxviii HIAS a VOICE (2022) Slovakia Assessment Report - Waiting for the Sky to Close: The Unprecedented Crisis Facing Women and Girls Fleeing Ukraine (Hodnotiaca správa o Slovensku - Čakanie na zatvorenie oblohy: Bezprecedentná kríza, ktorej čelia ženy a dievčatá utekajúce z Ukrajiny). Dostupné na https://reliefweb.int/report/slovakia/slovakia-assessment-report-waiting-sky-close-unprecedented-crisis-facing-women-and-girls-fleeing-ukraine

lxxix Nórska rada pre utečencov a Upinion (2023) Hidden hardship: 1 year living in forced displacement for refugees from Ukraine (Skryté ťažkosti: Rok života v nútenom vysídľovaní pre utečencov z Ukrajiny). Dostupné na https://upinion.com/wp-content/uploads/2023/02/hidden-hardship-1-year-living-in-forced-displacement-for-refugees-from-ukraine.pdf

lxxx VOICE (v tlači). We are Roma: The voices, needs, and aspirations of Roma women refugees (My sme Rómky: Hlasy, potreby a túžby rómskych utečenkýň). War Child Holland (v tlači). Needs and access requirements of Roma communities affected by the invasion of Ukraine (Potreby a požiadavky na prístup zo strany rómskych komunít postihnutých inváziou na Ukrajinu).

lxxxi Z rozhovorov s kľúčovými informátormi slovenských a moldavských organizácií občianskej spoločnosti, ktoré 6. apríla a 10. apríla 2023 na diaľku uskutočnila Regionálna kancelária OSN Ženy v Európe a Strednej Ázii.

lxxxii Z rozhovorov s kľúčovými informátormi moldavskej organizácie občianskej spoločnosti, ktoré 10. apríla 2023 na diaľku uskutočnila Regionálna kancelária OSN Ženy v Európe a Strednej Ázii.

lxxxiii OSN Ženy (neurčený dátum zverejnenia) Summary: digital empowerment of women as a response to the crisis and an accelerator for the sustainable recovery of Ukraine (Zhrnutie: Posilnenie postavenia žien v digitálnej oblasti ako reakcia na krízu a urýchľovač udržateľnej obnovy Ukrajiny). Dostupné na https://eca.unwomen.org/sites/default/files/2022-12/Summary_Digital%20Empowerment%20of%20Women.pdf

lxxxiv UNHCR (2023) Displacement patterns, protection risks, and needs of refugees from Ukraine. Regional Protection Analysis #2 Hungary, Poland, Republic of Moldova, Romania and Slovakia (Modely presídľovania, riziká ochrany a potreby utečencov z Ukrajiny. Regionálna analýza ochrany č. 2 Maďarsko, Poľsko, Moldavsko, Rumunsko a Slovensko) (apríl 2023) Dostupné na https://data.unhcr.org/en/documents/details/100191

lxxxv Tamže.

lxxxvi Baumann, Megan a Kelly, Sonja (14. Septembra 2022). The Ukrainian Refugee Crisis: A Women's Financial Inclusion and Resilience Stress Test (Ukrajinská utečenecká kríza: Záťažový test finančnej inklúzie a odolnosti žien). Dostupné na https://ssrn.com/abstract=4219262

lxxxvii Tamže.

lxxxviii IOM a UNHCR (2022) Hungary: Multi-sectoral needs assessment (November 2022) (Maďarsko: Posúdenie potrieb vo viacerých oblastiach) (november 2022)). Dostupné na https://data.unhcr.org/en/documents/details/97062

lxxxix Výpočty organizácie OSN Ženy s údajmi zaokrúhlenými na najbližšie celé číslo na základe údajov z prieskumu UNHCR (2022) Lives on hold: Intentions and perspectives of refugees from Ukraine #2 (Životy na odklad: zámery a perspektívy utečencov z Ukrajiny č. 2). Dostupné na https://data.unhcr.org/en/documents/details/95767

xc Nórska rada pre utečencov a Upinion (2023) Hidden hardship: 1 year living in forced displacement for refugees from Ukraine (Skryté ťažkosti: Rok života v nútenom vysídľovaní pre utečencov z Ukrajiny). Dostupné na https://www.nrc.no/globalassets/pdf/reports/hidden-hardship/hidden-hardship-1-year-living-in-forced-displacement-for-refugees-from-ukraine.pdf

xci HIAS a VOICE (2022) Hungary Assessment Report: Waiting for the Sky to Close: The Unprecedented Crisis Facing Women and Girls Fleeing Ukraine (Hodnotiaca správa o Maďarsku - Čakanie na zatvorenie oblohy: Bezprecedentná kríza, ktorej čelia ženy a dievčatá utekajúce z Ukrajiny). Dostupné na: https://reliefweb.int/report/hungary/hungary-assessment-report-waiting-sky-close-unprecedented-crisis-facing-women-and-girls-fleeing-ukraine-0

xcii Európsky orgán práce (2022). ELA has completed a mapping exercise in the field of access to employment and social security for displaced persons coming from Ukraine (Európsky orgán práce (ELA) dokončil mapovanie v oblasti prístupu k zamestnaniu a sociálnemu zabezpečeniu pre vysídlené osoby z Ukrajiny). Dostupné na https://www.ela.europa.eu/en/news/ela-has-completed-mapping-exercise-field-access-employment-and-social-security-displaced

Vláda Moldavskej republiky (2023) Rozhodnutie vlády č. 21 z 18.1.2023 o poskytnutí dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny. Dostupné na https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135260&lang=ro

xciii Európsky orgán práce (2022). ELA has completed a mapping exercise in the field of access to employment and social security for displaced persons coming from Ukraine (Európsky orgán práce (ELA) dokončil mapovanie v oblasti prístupu k zamestnaniu a sociálnemu zabezpečeniu pre vysídlené osoby z Ukrajiny). Dostupné na https://www.ela.europa.eu/en/news/ela-has-completed-mapping-exercise-field-access-employment-and-social-security-displaced

xciv Visit Ukraine (Navštívte Ukrajinu) (neurčený dátum zverejnenia) Moldova: Employment for Ukrainian refugees (Moldavsko: Zamestnanie pre ukrajinských utečencov). Dostupné na https://visitukraine.today/blog/308/moldova-employment-for-ukrainian-refugees#:~:text=You%20do%20not%20need%20a,Ukrainian%20are%20quite%20legitimate%20languages.

xcv OECD (2023) What we know about the skills and early labour market outcomes of refugees from Ukraine (Čo vieme o zručnostiach utečencov z Ukrajiny a ich prvých výsledkoch na trhu práce). Dostupné na https://www.oecd.org/ukraine-hub/policy-responses/what-we-know-about-the-skills-and-early-labour-market-outcomes-of-refugees-from-ukraine-c7e694aa/

xcvi Dopomoha (2023) Entering Romania (Vstup do Rumunska). Dostupné na https://dopomoha.ro/en/entering-romania

xcvii HIAS a VOICE (2022) Romania Assessment Report: Waiting for the Sky to Close: The Unprecedented Crisis Facing Women and Girls Fleeing Ukraine (Hodnotiaca správa o Rumunsku - Čakanie na zatvorenie oblohy: Bezprecedentná kríza, ktorej čelia ženy a dievčatá utekajúce z Ukrajiny). Dostupné na https://reliefweb.int/report/romania/romania-assessment-report-waiting-sky-close-unprecedented-crisis-facing-women-and-girls-fleeing-ukraine

xcviii Európsky orgán práce (2022). Overview of national measures regarding employment and social security of displaced persons coming from Ukraine: Country Fiche – Romania July 2022 (Prehľad vnútroštátnych opatrení týkajúcich sa zamestnanosti a sociálneho zabezpečenia vysídlených osôb prichádzajúcich z Ukrajiny: Prehľad o krajine – Rumunsko, júl 2022) Dostupné na https://www.ela.europa.eu/sites/default/files/2022-07/RO-country-fiche-ela-national-measures-ukraine.pdf

xcix Jobs for Ukraine (Pracovné miesta pre Ukrajinu) (2023) Skills for Ukraiine (Zručnosti pre Ukrajinu). Dostupné na https://jobs4ukr.com/skills

c Európsky orgán pre bankovníctvo (2022) EBA calls on financial institutions and supervisors to provide access to the EU's financial system (Európsky orgán pre bankovníctvo vyzýva finančné inštitúcie a orgány dohľadu, aby umožnili prístup do finančného systému EÚ). https://www.eba.europa.eu/eba-calls-financial-institutions-and-supervisors-provide-access-eu-financial-system

ci Medzinárodná finančná korporácia (IFC) (2022) Ukrainian refugees access finance via new digital data corridors (Ukrajinskí utečenci majú prístup k financiám prostredníctvom nových digitálnych dátových koridorov). Dostupné na https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/news_ext_content/ifc_external_corporate_site/news+and+events/news/ukraine-refugees-digital-data-corridor

cii OSN Ženy (2022) Digital empowerment of women as a response to the crisis and an accelerator for the sustainable recovery of Ukraine (Posilnenie postavenia žien v digitálnej oblasti ako reakcia na krízu a urýchľovač udržateľnej obnovy Ukrajiny). Dostupné na https://eca.unwomen.org/sites/default/files/2022-12/Summary_Digitalper cent20Empowerment%per cent0of%2per centWomen.pdf

ciii IT Skills 4U (neurčený dátum zverejnenia) Dostupné na https://itskills4u.com.ua/

civ projekt Robota (neurčený dátum zverejnenia) About us (O nás). Dostupné na http://dilo.md/eng

cv IDA (neurčený dátum zverejnenia). Dostupné na http://www.ida.md/

cvi Project Robota (neurčený dátum zverejnenia) Guide on labor rights for refugees (Príručka o pracovných právach pre utečencov). Dostupné na https://dilo.md/book-ru

cvii SME SPOLU (2022) O nás - história. Dostupné na https://smespolu.org/en/mission-and-history/

cviii UNDP (2022) More than 3000 vacancies were offered at job fairs organised with EU and UNDP support /(tlačové správy (Viac ako 3000 pracovných miest bolo ponúknutých na veľtrhoch práce organizovaných s podporou EÚ a UNDP). Dostupné na https://www.undp.org/moldova/press-releases/more-3000-vacancies-were-offered-job-fairs-organised-eu-and-undp-support

cix UNDP tiež spolupracoval s Národnou agentúrou pre zamestnanosť na zavedení pojmu „ At home child caregiver" (poskytovateľ starostlivosti o dieťa v rodinnom prostredí dieťaťa) do nomenklatúry povolaní a na vypracovaní kvalifikačných a pracovných normiem pre pracovníkov v oblasti starostlivosti o deti.

cx OSN (2023) After lengthy negotiations, Commission on Status of Women concludes 2023 session, approving texts on gender equality, empowerment in the digital age (Po dlhých rokovaniach Komisia [OSN] pre postavenie žien ukončila zasadnutie pre rok 2023 schválením textov o rodovej rovnosti a posilnení postavenia žien v digitálnom veku). Dostupné na https://press.un.org/en/2023/wom2230.doc.htm

cxi UNHCR (2023) UNHCR: One year after the Russian invasion, insecurity clouds return intentions of displaced Ukranians (UNHCR: Rok po ruskej invázii neistota hatí zámery vysídlených Ukrajincov vrátiť sa do vlasti). Dostupné na https://www.unhcr.org/news/press/2023/2/63f78c0a4/unhcr-year-russian-invasion-insecurity-clouds-return-intentions-displaced.html